

תקציר קונטרס עיבוד קלף בסיד

א. טענת מעבדי הקלף - אע"פ שנפסק בשו"ע שהעיבוד בסיד, מ"מ בתלמוד לא הוזכר עיבוד כשר אחר מלבד מליח קמיח ועפיץ. **ויש להשיב -** כבר התוספות נרגשו בזה וכתבו בזה"ל: קשיא א"כ היאך כותבין על קלפים שלנו דלא עפיצי ספר תורה ותפלין ומגילה, ותירץ ר"ת שהסיד שאנו נותנים בקלפים שלנו מהני כעפצים. עכ"ל. ולא לעיכובא עפצים, אלא הסיד מועיל לקלף כעפצים כדי שיקרא ספר. וכך הבינו ופסקו **למעלה משלושים ראשונים**, ויש מהם שכתבו דעיבוד קלף בסיד אף טוב מעיבוד העפצים. [אות א]

ב. עוד טענו - מימות משה רבינו ע"ה עד אותה גזירת שמד המתוארת בדברי רב יהודאי, נהגו אך ורק לעבד בעפצים. **ויש להשיב -** דבריהם צ"ע מדוע מתעלמים ממשנת ראשונים מפורשת שהעיבוד בסיד, ומה בכך אם בגמרא לא כתבו בפירוש סיד, דבר פשוט הוא שהמנהג שרווח בזמן ובמקום חיבור הגמרא היה בעפץ, ומנהג זה כלל לא לעיכובא ולא נזכר עפץ דווקא לעיכובא בכל הש"ס, שכן מוכח מתשובת המנהיג לחכמי אראג'ון, וז"ל: בימי החכמים קדמונינו ז"ל **שלא היו בקיאים בעיבוד אחר זולתן במלח וקמח ועפץ**. ומעתה אנן השתא **שהעיבוד שלנו בסיד ובצואת כלבים שהוא טוב מאוד משלהם** לכל מבין ומשכיל וכו'. עכ"ל. ויתרה מזו שמבואר מהראשונים, שאף בימי התנאים היו מעבדים שלא בעפצים וכמ"ש בספר התרומה וז"ל: קלפים שלנו הם בעיבוד טוב כאלו הן בעיבוד עפצים **ובימי התנאים היו כותבים בקלפים שאינם מעופצים**. עכ"ל. וכ"כ רבינו מנוח, ור"ת הו"ד במחזור ויטרי (סימן תקיז) וכ"כ כתב בפסקי ריקאנטי. [אות ב]

ג. עוד טענו - שכל דברי ר"ת אינם אלא להסביר ולהכשיר את המציאות הנוהגת בימיו. אמנם "אין ולא ורפיא בידיה". ופסק השו"ע נשען על דברי ר"ת, ודיו לבוא מן הדין להיות כנידון. **ויש להשיב -** כל בעלי התוספות שהעתיקו דברי ר"ת וכן מחזור ויטרי, העתיקו דבריו להלכה, אף אחד לא פירש "אין ולא ורפיא בידיה" מלבד מעבדי הקלף. ור"ת עצמו העיד שכן מנהג כל העולם, אף אם יש לפניהם עפצים. [אות ג]

ד. עוד טענו - שעיבוד בסיד תלוי במחלוקת גאונים ומחלוקת ראשונים. **ויש להשיב -** שמרן בב"י וכן כל הבאים אחריו, אין אפילו אחד שתלה עיבוד בסיד במחלוקת ראשונים או אחרונים מלבד מעבדי הקלף. [אות ד]

ה. **עוד טענו** - ר"ת בראותו את מנהג העיבוד הנפוץ במקומו, ניסה להצדיק את המנהג מתוך ספק ספיקא דחוק, וניסה להסמיך אותו על ראיות שנויות במחלוקת מדברי הגמרא כדלקמן. ורוב ככל גאוני אשכנז העתיקו דברי ר"ת והסתמכו עליו להלכה **ויש להשיב** - דבריהם תמוהים איך עשו מכל הראשונים שתפסו התירוץ הראשון של ר"ת כאיזה מלקטים שלא עיינו בדבר והעתיקו אחד מהשני באופן שטחי, דא"כ לשיטתם יש לתמוה על הטור שהביא מחלוקת הגאונים הנ"ל, ובסעיף ב' הביא דעת ר"ת המכשיר בסיד ללא שום חולק. ולכאורה יוצא מדברי הה"כ שגם הטור לא הבין שיש מחלוקת בגאונים שהוא עצמו הביא. [אות ד]

ו. **עוד טענו** - על דברי ר"ת וז"ל: הנה לך שמצאנו **בדברי הגאונים** טעמא אחרינא להיתירא, "ואשר ראינו הגדנו", כבקשת ר"ת במחזור ויטרי. שהמציאות שהייתה בימיו לעבד עורות בסיד, היא תוצאה של אותה גזירת שמד שגזרה מלכות אדום בא"י. **ויש להשיב** - הרי ר"ת מעיד שעיבוד הסיד עדיף [וכ"כ לעיל מתשובת המנהיג דעיבוד של קיימא בימי התלמוד היה בעפצים כי לא ידעו לעבד כדבעי באופן אחר, אך עיבוד שלנו "בסיד טוב יותר מעיבוד העפצים" שהיה בימי התלמוד]. ומדוע מתעקשים לעבד דוקא בעפצים כמו בימי הגמרא אם יש לנו כיום עיבוד בסיד והוא טוב יותר מעפצים כעדות המנהיג ושאר הראשונים וכפסק השו"ע. [אות ה]

ז. **עוד טענו** - שר"ת שהכשיר עיבוד בסיד סמך על ספק ספיקא דחוק. **ויש להשיב** - כוונת ר"ת, שלא כתב אי משכח בה אינש טעמא "לאיסורא" לימא, אלא טעמא "להיתירא" בעי, ובפירוש מבואר דפשיטא לר"ת דתוצאת העיבוד בסיד טובה יותר מתוצאה בעיבוד בעפצים, וכדמוכח מתחילת דבריו "דלא שכיחי עפיצי גבן ולא מעבדינן בהו אפילו שכיחי" וכן מפורש בדברי ר"ת שסמך להכשיר למעשה עיבוד בסיד. וכן מפורש בדבריו שכך מנהג כל העולם בזמניהם [ובהם רש"י וכל קדושים עמו]. הרי שהיה פשוט לו שמותר, רק הסתפק "מהו טעם ההיתר" וכתב טעמים לזה, ושם ימצא משהו טעם אחר להסביר טעם ההיתר אשר יראה יגיד. ובאמת מצינו לשני ראשונים שנתנו טעמא אחרינא להיתירא והם הרמב"ן (מסכת שבת עט) שהביא ראיה מגיטין (יא עמוד א), והמכריע (סימן פד). [אות ה]

ח. **עוד טענו** - שיש לפסול את הסיד אפילו בדיעבד בהסתמך על דברי ר"ת. **ויש להשיב** - שכל המעיין בדברי המחזור ויטרי יראה שלר"ת עיבוד קלף בסיד הוא כשר למעשה ללא פקפוק והדבר היחיד דמסתפק בו ר"ת הוא "הטעם להיתר". [אות ה]

ט. עוד טענו - כיצד יקרא עיבוד בסיד "עיבוד של קיימא" כמו שהגדיר הרמב"ן עיבוד? ואיך יהיה הסיד "מהני כעפצים" כדברי ר"ת? **ויש להשיב** – אין לבנות יסוד על קושיא שלכל קושיא יש תירוץ – וכבר כתב מופה"ד זצ"ל בשו"ת יבי"א (ח"ו או"ח סוף סימן א בשם הר"ח מצאנו) והנה בזה"ז ראינו בתשובות חכמי זמנינו שדרכם לפלפל בדברי חידודים ואינם שמים על לב פסקי הטור וש"ע אשר אנו מחוייבים שלא לנטות מדבריהם ימין ושמאל, מאחר שכבר נתפשטו הוראותיהם ונתקבלו דבריהם כהלכה למשה מסיני לכל עדת בני ישראל, ומה לנו לחפש בדברי הקדמונים אשר בעלי הש"ע עמדו עליהם ודחאו מהלכה, וביררו ההלכה כשמלה וקבעוה בש"ע להלכה ברורה לעם סגולה. [אות ה]

י. עוד טענו - שבדורו של ר"ת לא היו מעבדי הקלף בקיאים בעיבוד בעפצים לכן עיבדו בסיד. **ויש להשיב** - דכל המעיין בתשובת הערוך רואה שהערוך היה בקיא מאוד בעיבוד בעפצים, ואדרבא מדברי בעל הערוך דווקא מוכח שהיה בקיא יותר מהעבדנים, שבמקומו שלא היו מעבדים בעפצים. ודברי הה"כ תמוהים מאוד איך הבין הפוך שהערוך ור"ת לא היו בקיאים בעיבוד עפצים. וכל טענות הה"כ לא מוכרחים ולא נכונים, לא מלשון ר"ת ולא מלשון הערוך כלל ואינם אלא דברי נביאות. ושרי ליה מריה איך כותב על רבותינו הראשונים שלא היו בקיאים בעיבוד. וכן מוכח מדברי ר"ת שתמה בתחילה למה לא מעבדים בעפצים, ולא כתב שלא בקיאים בעיבוד עפצים. [אות ו]

יא. עוד טענו - שמתבאר בדברי הכל בו שהרא"ש לא הכשיר ס"ת המעובדים בסיד אלא "בדיעבד", ורק סמך בשעת הדחק על ר"ת. **ויש להשיב** – במחכ"ת אם היו רק טורחים לעיין בספר "שם הגדולים" למרן החיד"א (ערך רבי אשר מלוניל) היו רואים שכאשר הכלבו מביא דברי "**רבנו אשר**" כוונתו **לרבנו אשר מלוניל** ולא לרבנו אשר בן יחיאל הוא הרא"ש. ובאמת שבדברי הרא"ש אין שום זכר לדבר וגם במסכת מגילה (הלכות הרא"ש), עיינתי ולא מצאתי כעין מה שכתב הכלבו, ואדרבא הרא"ש קיבל בסבר פנים יפות דברי ר"ת. וכל התמיהות והשאלות שלהם כלא היו. ואדרבא מעיון בכלבו שהביא תשובת ר"ת נראה שמסכים לה ע"ש. ולכן נדחו ראיותיהם בדברי הרא"ש. [אות ו]

יב. עוד טענו - בדעת הכלבו (סימן כ') בתשובה לחכמי נרבונא שהכלבו וששה מחכמי נרבונא פוסלים קלף לא עפיץ. **ויש להשיב** – שהמעין בתשובה יראה להדיא שגוף השאלה שנשאלה לרמב"ם היא על קריאה בס"ת פסול העשוי מעור לא מעובד

"מצה", או קריאה מתוך חומש לציבור שאין לו ספר תורה כשר לברכה. וכלל לא נשאל על ס"ת בעיבוד גמור בסיד. [אות ז]

יג. עוד טענו - מפרקוי בן באבוי, שרב יהודאי מוכיח את בני ארץ ישראל על מנהגי כתיבתם שנוצרו עקב גזירות שמד. בין הפסולים שהוא מונה בספריהם נמנה גם העיבוד הפסול בסיד שהיה נהוג בזמנם. רב יהודאי חוזר ומדגיש כי ה"ריק" המעובד בסיד חשוב כדפתרא, שלא יצא מתורת נבילה. **ויש להשיב** - דלא מוכרח כלל דבן באבוי מוכיח את בני א"י הכותבים ס"ת על קלף בעיבוד סיד, שהרי לא מוזכרת תיבת "סיד" אפילו פעם אחת בכל התשובה. ואדרבא מתשובתו למדים ש"ריק" הוא דפתרא היינו דמליח וקמיח ואינו עפיץ שאינו מוגדר כספר. [אות ח]

יד. עוד טענו - שספר העיתים פוסל עיבוד בסיד. **ויש להשיב** - אדרבא מדבריו מבואר שעיבוד בסיד הוי עיבוד. [אות ט]

טו. עוד טענו - עיבוד בסיד הוא עיבוד שאינו גמור הנקרא בפי הגאונים והראשונים "רק" ואינו נחשב עיבוד. **ויש להשיב** - שאינם יודעים כלל "רק" מהו, ועצם הנסיון לדמות "רק" לקלף שלנו המעובד בסיד הכשר לכו"ע הוא טעות מעיקרא ואין לו שורש וענף. לדבריהם כיצד יובנו דברי הרא"ש, שהרי הרא"ש בסוף הלכות ס"ת בשם ספר העיתים פוסל קלף "רק", ומאידך בהלכות מגילה ובהלכות ס"ת (סימן ד) אזיל בשיטת ר"ת, והכשיר הסיד בלי שום פקפוק וכן הביאו דבריו להלכה הב"י והב"ח. וכיצד היה מכשיר הסיד אם הוא בעצמו פוסל את ה'רק', ופשוט שהבין הרא"ש שקלף ה'רק' אין בו סיד, דאי לא תימא הכי דברי הרא"ש **סתרי אהדדי ועל כרחך שקלף ה'רק' אינו מעובד בסיד או לחילופין יתכן שבסיד ובכל אופן לא נגמר עיבודו**. וזו ראייה שאין עליה תשובה. [אות ט]

וכן ובתשובת רב נטרונאי (בספר העיתים לר"י אלברצלוני-הובא ברא"ש סוף הלכות ס"ת) פוסל קלף "רק" מליח, ולא ביאר דה'רק' מעובד בסיד, ובאמת לא יתכן שמכשיר קלף בעיבוד סיד, ומאידך גיסא יפסול ה'רק', יוצא שדבריו סתראי נינהו. ולא יעלה על הדעת שרב נטרונאי גאון לא ידע טיבו של קלף ה'רק'. ע"ש.

טז. עוד טענו - שהגאונים פוסלים עיבוד בסיד. **ויש להשיב** - שאין זה מוכרח, אדרבא בפסקי ריקאנטי (סימן מב) העלה מתשובות הגאונים להדיא שהגאונים מכשירין עיבוד לא בעפצים (ועיבוד סיד בכללם) שמה שהצריכו בגמרא עפיץ, ה"מ בימיהם שלא היו מעבדין בסיד אבל "בעיבוד שלנו שהוא בסיד וחזק עיבודו, לא

מצריכנן עיפוץ. עכ"ל. וזו ראייה ברורה מדברי אחד מרבותינו הראשונים שהגאונים מתירים עיבוד סיד ולא מוכרח לעבד בעפצים. [אות י]

יז. עוד טענו - וניסו לדחוק ולהסביר בדעת המכריע שה'רק' היה "מעובד עיבוד גמור בסיד". **ויש להשיב** - שהמעין בתשובת המכריע יראה שלאורך כל התשובה, סמך בכל כוחו להכשיר את עיבוד הסיד והביא ראיות להיתר מהגמרא. וכן מוכח מהגר"ח ברב פעלים ומהגאון ר"ז, שה'רק' הנ"ל לאו עיבוד גמור הוא ולכן ע"י הסיד "משוי ליה קלף", ומשמע דמעיקרא לא הוי קלף. [אות י]

יח עוד טענו - שהרמב"ם בתשובה פוסל עיבוד בסיד, ואם מרן היה רואה דבריו היה חוזר בו. **ויש להשיב** - אין הכרח כלל שהרמב"ם פוסל עיבוד הקלף בסיד. ואדרבא משמע דמכשיר. [אות יא]

יט. עוד טענו - שהבנת הרמב"ם שלא כדברי מרן וכו'. **ויש להשיב** – שכל האחרונים גדולי הדורות זכו לראות כל תשובות הרמב"ם והגאונים, ולא חלקו על מרן בהבנת הרמב"ם. [אות יא]

כ. עוד טענו - שהמחלוקת היא שקולה, ואם נצרף את עדות הגאונים, הרי לנו שרבו הפוסלים לאין ערוך. **ויש להשיב** לפי כל הראיות, והגאונים והראשונים שהובאו לעיל בתשובה אין כאן מחלוקת ואין מי שפוסל עיבוד בסיד, ודבריהם מהבל ימעטו ונדחו מכל וכל. [אות יב]

כא. עוד טענו – שהיהודים הוצרכו לקחת את הקלפים המעובדים בסיד מידי הערבים ששלטו אז בארץ. מצב זה קצת מזכיר לי את גזירות השמד על היהדות שגזרו הציונים על הספרדים בעלייה ארצה, מה שגרם למסורת העיבוד איתה עלינו להשתכח, ונאלצנו במשך שנים לקחת קלפים מהאשכנזים, במקום הגויל המסורתי שהיה נהוג בכל ארצות ספרד. **ויש להשיב** - איך עלה על דעתם להשוות את הישמעאלים שמכרו קלף ליהודים בזמן הגאונים, לאשכנזים שמכרו קלף מעובד בסיד לספרדים כאן בקום המדינה. [אות יב]

כב. עוד טענו - שהקלפים שלנו שמעובדים בסיד, ואינם מגורדים בצד שער, הם מוגדרים לפי הגדרת התלמוד, ורוב הגאונים, וגדולי הראשונים והמחברים ועל ראשם רבינו הרמב"ם, "גויל לא מעובד". והגדיל לעשות ר' אליהו פרץ שפוסל הסת"ם שלנו

בעיבוד הסיד אף בדיעבד, וטוען שבעצם הקלף היום מבחינה הלכתית הוא "בגדר נייר". **ויש להשיב**, שהקלפים שלנו נחשבים קלף מעובד כראוי ומהודר. [אות יב]

כג. עוד טענו - מדוע אנו כותבים על "גויל" בצד בשר לדעת הרמב"ם והגאונים ועוד? הרי שמרן עצמו התיר לגרד קליפה זו, ומהיכן צצו המערערים בדורנו לומר שאין לעשות כן, ושזה נגד מרן וכו'? וכי אסור לצאת אליבא דכל הדעות?! **ויש להשיב** – קלף מגורד מצד השיער **פסול לדעתו של מרן**, ואיך מעיז לקרוא לכל גדולי דורנו שפסלו קלף מגורד בשם "מערערים" ו"מהיכן צצו". [אות יג]

וקלף המעובד בעפצים כשיטת משווקי הקלף הנ"ל הוא מגורד הרבה מצד השיער, **והוא פסול לדעתו של מרן הב"י**. וכמ"ש הגאון רבי דוד יוסף שליט"א בסה"ב הלכה ברורה (ח"ב בחלק השו"ת סימן טז בהערה יב) וז"ל: אאמו"ר מרן הראש"ל זצוק"ל שעיין בכל טענות המערערים בזה, והסכים להלכה שיש להורות כדעת מרן השו"ע, וכפי המנהג המקובל מדורי דורות, שאין לגרור הקלף מצד השיער אלא כדי לתקנו ולהחליקו, **ויריעות של ספר תורה שגירדו הרבה מצד השיער, וכבר נכתב עליהם, יש לגונזם**. ובהערה שם בשם הגר"מ מאזוז שליט"א (סימן עט עמוד תקו) כתב שלמעשה אין לזוז מדעת רוב הפוסקים ומרן השו"ע ומנהג ישראל בכל הדורות, שהקלף הוא הדק הסמוך לשיער, וכל הגורר יותר מדי מצד השיער ופחות מצד הבשר, נמצא פוסק להלכה שהחיצון הוא דוכסוסטוס, נגד דעת מרן ורוב הפוסקים ומנהג ישראל מדורי דורות. ע"כ. והביא עוד הרב יונתן עסיס עדויות, שכן הורו הגר"צ אבא שאול והגרי"ש אלישיב והגר"ש משאש זצ"ל, ועוד רבים ממורי ההוראה שבדורנו, וכולם דחו בתוקף רב דברי המערערים. וכל המשנה ידו על התחתונה. ושם האריך לדחות טענות המערערים. וע"ש. עכ"ל. [אות יג]

כד. ועיקר התימה מה רואים לנכון כותבי המאמרים להתהדר בחתימות והסכמות רבנים, והדרך אצה רצה להם במלאכת איסוף החתימות, והרי הם מסתירים מהציבור שהם מסירים הליצה מגב הקלף מצד השיער, ופוסלים עיבוד הקלף בסיד, ולרבנים החתומים הם מספרים שבסה"כ הם רוצים להחזיר "עטרה ליושנה", והרי הרבנים החתומים על מאמריהם נחשבים בעיניהם כ"מערערים" שלא ידוע "מהיכן צצו". [אות יג]

כה. עוד טענו - שבארצות ספרד לא נשכחה מעולם מלאכת עיבוד העפצים, ומכיון שכל עיבוד עפצים מתחיל בסיד להשרת השיער, והסיד הוא חומר שונה לחלוטין מהעפצים, **ודאי שכל מי שהשתמש בעור המסוייד בארצות ספרד חייב היה להיות בור ועם הארץ, או כופר. ויש להשיב** - היתכן שבאו בהסכמה רבנים עם מחבר שלומד מראשונים שהכותב על קלף בעיבוד סיד יחשב כופר ועם הארץ?! ואותם רבנים עצמם תפלין שלהם מעובדים בסיד. ושמו שמים והזדעזעי ארץ! ומוטב לו הה"כ היה גונז את חיבורו לא פחות, ועושה תשובה על הוצאת דיבה על כלל ישראל על שקרא להם בורים או כופרים. [אות יג]

כו. עוד טענו - שאין ראיה שראשונים ספרד הכשירו עיבוד סיד, ואדרבא, ממה שהכשירו עיבודים אחרים שהם עפציים, משמע שפסלו עיבוד סיד שאינו עפיץ כלל. עכ"ל. **ויש להשיב** – שדבריהם אינם נכונים כלל ויש ראיה ניצחת ע"פ עדות הראב"ן בתשובה שבקסטיליה, טליטולה, פרובינציא, ובורגוניא, צרפת, וקנפניא, לוהיר, ואליםאניא, **עיבדו קלף בסיד**. ומה עוד דמתבאר שבארץ טוליטולה מוצאו של מרן היו מעבדים בסיד וזאת לטוענים שמרן לא ידע עיבוד סיד מהו אלא רק העתיק דברי ר"ת. והגאון בעל "השתילי זיתים" פסק דסיד מהני כעפצים. והגרי"ח זצ"ל בשו"ת רב פעלים כתב שמעבדים בסיד, והרה"ג יצחק רצאבי שליט"א הוסיף דעיבוד בסיד נלמד אף מתשובות הרמב"ם, ואף הוסיף וז"ל: וכן הוא מנהגינו בתימן לעבד הקלף בסיד כידוע. [אות יד]

כז. מעבדי הקלף מודים שלוקחים קלף מעובד בסיד ומוסיף לו חומרים כימיים לסתור את פעולת הסיד, ואז שורים הקלף בחומר כימי המצוי בעפצים, והם אפילו לא טורחים להשתמש ממש בעפצים כמו בזמן גמרא, אלא רק בחומר מסויים שנמצא בעפצים, וכלל לא עושה עיבוד קמיה. ויש מהם שאף טח את הקלף בג'לאטין העשוי מדגים ועוד חומרים כימיים כדי שאולי בזה יוצלחו לכתובה. ושניהם אף יחד מסירים את שכבת הליצה מהקלף ועוברים על פסק מרן השו"ע, והנשמת אדם, ומופה"ד רבנו עובדיה יוסף זצ"ל כנ"ל. ומלבד שאין עיבודם כמו בימי הגמרא. פשוט שהקלפים שלהם אם כשרים בכלל אז בדיעבד גדול מאוד לאשכנזים (הסומכים על חת"ס שמיקל). **ולספרדים ובני עדות המזרח הקלף שלהם פסול לחלוטין אף בדיעבד**, והמשווקים קלפים כאלו בתורת מהודרים קרובים להיקרא בכלל מכשילי הרבים בקרקפתא דלא מנח תפילין, וירא שמים החפץ להדר במצוות יתרחק מקלפים שלהם שאין סמך בהלכה למעשיהם כלל. ובטח לא בתורת כשר לכתחילה מהודר. זאת ועוד, ששמעתי עדות מכמה סופרים שהשתמשו בקלפים אלו שלאחר זמן קצר

ראו שהאותיות פורחות והדיו נושר מהקלף. **נמצא שכלל אינם ראויים לכתיבה.** [אות טו]

כח. ולהוי ידוע שלא מוזכר עיבוד זה בגמרא כלל וכלל, דבגמרא איירי במליח קמיח ועפיץ. ואילו זה העיבוד שרוצים לחדש היום ומשווקים אותו בתורת מהודר ומגרדים שכבת הליצה ממנו (למרות שמרן השו"ע והנשמת אדם ומופה"ד רבנו עובדיה יוסף זצ"ל פוסלים קלף כזה), הוא כלל לא ע"פ הגמרא מליח קמיח ועפיץ, **א"כ נמצא דבר חדש שלא היה כמותו מעולם**, ולדידן בוודאי דאין לזוז מפסק מרן השו"ע ומופה"ד רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, לקחת קלף עם שכבת ליצה לא מגורדת והמעובד בסיד הכשר לכו"ע כמסורה לנו מדורי דורות כפסק מרן בשו"ע ולא לגעת בעיבוד החדש של הה"כ ועל עיבוד זה אמרינן כמליצת החת"ס **"חדש אסור מן התורה"**. [אות טו]

כט. ואם לא די בכל זה הרי לך **תשובת הראב"ן בספר המנהיג**. שפסק להדיא שקלף המעובד בסיד עדיף טפי מעיבוד עפצים, שאין כל אדם בקי היום בעיבוד העפצים והקלף משחיר ובא, כאשר אנחנו רואים היום הזה, בכמה גוילים שהושחרו כ"כ עד שנמנעו מלקרות בהם שאין כתיבתם נראית לעינים, וכמעט שאני קורא על הכותבים אותם שהם עוברים באזהרה למחוק את השם והכסיל בחשך הולך. [אות טז]

ל. ועוד תמהו על מרן השו"ע ור"ת, וראשונים כמלאכים יחשיבום כטועים, ורוב ככל האחרונים אצל הה"כ נחשבים ל"מעתיקים" ש"הסתפקו בציטוט דברי הראשונים" מחמת חוסר ידע ח"ו. מה אומר ומה אדבר יקרא הקורא וישפוט אם בכלל ניתן לסמוך על הה"כ שתוהה על ראשונים ואחרונים לאורך כל חיבורו. והיות ומוכח שהה"כ דרכם כסל למו ומשתמשים בלשונות קשים על ראשונים ואחרונים קדושי עליון ויחשיבום משל היו חברותא ח"ו, ואלו דברים לעתים על סף הכפירה ואפיקורסות ח"ו!, דשרו ספריא למהוי חכימיא. [אות טז]

לא. **היוצא לדינא להלכה ולמעשה:** העיבוד בסיד היום הוא הטוב והמהודר מכל עיבודים שבעולם. הקלפים המעופצים של הה"כ פסולים אף בדיעבד לדעתו של מרן השו"ע, ושומר נפשו ירחק מהם, ואין לשנות כלל המנהג המהודר לכו"ע לעבד הקלף בסיד. כפסק הגאונים והראשונים, וכפסק מרן השולחן ערוך רבנו יוסף קארו זצ"ל שקבלנו הוראותיו. [אות יז]

הסכמת הרב הגדול מעוז ומגדול חריף ובקי עיונו זך ונקי

הגאון רבי אדיר הכהן שליט"א

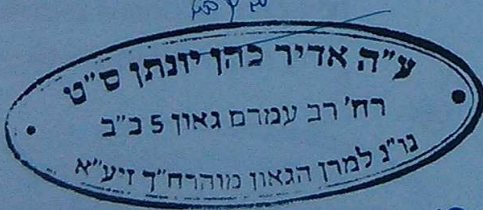
מח"ס ילקוט כהונה ג"ח, שו"ת ויען הכהן, פרח מטה אהרן, ואב הרחמים ב"ח
איתן מושבו בישיבת כסא רחמים.

הסכמה

אחר שקראתי כל הענין ולמדתי ע"פ הרב הכותב מכובדנו הנעלה, רם המעלה, הרה"ג רבי שי מנדלאוי שליט"א אף ידי תיכון עמו ואף זרועי תאמצנו, ולא יתכן לפסול העיבוד בסיד המקובל בידינו מדורי דורות, והכשירוהו רבנו תם וכל קדושים עמו מגדולי הראשונים, וכן גדולי האחרונים ועל צבאם מרן הש"ע ז"ל שקבלנו הוראותיו, ומדברי הגאונים והרמב"ם ז"ל אין הכרח שפסלו העיבוד בסיד, וכמו שביאר הה"כ עליון למעלה, וחלקם כתבו שעדיף מעיבוד בעפצים. ואף אי יהיבנא להחולקים כל דילייחו שיש מקום לומר שהגאונים והרמב"ם חולקים, מה שאינו מוכרח, ואם כן יש מקום להחמיר לעבד לכתחילה בעפצים, כפי הנשמע אינם מעבדים בעפצים ואינם בקיאים בעיבודו כלל, רק לוקחים קלף מעובד בסיד וסותרים העיבוד ומוסיפים איזה חומר כימי המצוי בעפצים, ומסירים שכבת הליצה, ונכנסים לכמה ספיקות בכשרות הקלף, וגם שנראה בעליל שבעיבוד זה הקלף פחות מעובד ופחות ראוי לכתיבה, ויצא שכרו בהפסדו. ועל כן יניחו לנו במנהגנו ומנהג כל ישראל בכל מקומות תפוצותיהם לעבד הקלף בסיד דוקא, עד שנזכה במהרה לגאולת עולם ומלאה הארץ דעה את ה'. אכ"י

הכו"ח ביום רביעי י"ז מנחם אב התשע"ד לפ"ג

ע"ה א"ך ס"ט

לד א"ת ה"ח אסכ"ז ל"ט ה"ח, שהפסל י"ז י"ז כ"ס
הוא חולץ לו א"ת (הוא הראשון והגדול האחרון)
ואתה ישרא. וא"פ ט"פ ט"פ ט"פ ט"פ
ל"ח כ"ח (ז"ל דא"ר י"ס א"ר י"ס א"ר י"ס)
והפ"ט שהפסל כ"פ א"ת י"ז א"ר י"ז א"ר י"ז
ה"ח המהר"ח ז"ל א"ר י"ז א"ר י"ז א"ר י"ז
ל"ח

ע"ש החסיד העניו רבי רפאל מאזוז זצ"ל אביו של הגה"ק "איש מצליח" זיע"א
בנשיאות: מרן מופת הדור והדרו הראש"ל רבנו עובדיה יוסף שליט"א מרן ראש הישיבה הגאון רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ר"ח אלול תשע"ד

בס"ד בני-ברק, יום

הסכמה

ראיתי קונטרס "עיבוד קלף בסידי" מתלמידי היקר והחביב ונוגה לו סביב, שהוסמך להוראה על ידי במכוננו יד-רפאל ומשמש כמו"צ גם באשקלון והסביבה, הרה"ג רבי שי מרדכי מנדלאוי שליט"א ועברתי על כל דבריו בעיון רב, וגם נשאתי ונתתי עמו בכמה ענינים, וראיתי שהשיב לנכון על טענת יצרני הקלף המעובד בעפצים, שרוב ראיותיהם לפסול העיבוד בסידי אינם נכונות ומקצתם אינן מוכרחות, ובפרט מדברי הרמב"ם בתשובה, ויפה דן ויפה הורה להעמיד המנהג בעיבוד בסידי כדברי הגאונים והראשונים ומרן השו"ע ורוב ככל האחרונים, והביא הוכחות חותכות מדברי הראי"ש ועוד ראשונים. ובאמת שדברי מרן השו"ע אינם צריכים חיזוק או הסכמה, שדבריו חיים וקיימים לדורות וכל בית ישראל הולכים לאורו.

והקלפים המעובדים בעפצים שמשווקים העבדנים המערערים, אינו עיבוד בעפצים כמו שהיה בזמן התלמוד כדבריהם, אלא מוסיפים לו עוד חומרים כימיים וטחים אותו בגילטין, ומגרדים את שכבת השיער הי"לצה", וא"כ לא רק שקלפים הללו אינם מהודרים, אלא שהם פסולים לדעתו של מרן השו"ע, כמבואר בקונטרס הנ"ל. על כן כל סופר ירי"ש ירחק מקלפים אלו וישתמש אך ורק בעור המעובד בסידי כמנהג העולם.

גם ראיתי לידיין הגאון רבי אדיר הכהן שליט"א מח"ס שו"ת ועין הכהן וילקוט כהונה ועוד. שליבן את הדברים ביחד עם הרב המחבר והסכים לדבריו להלכה ולמעשה.

והיות ויש אריכות דברים בקונטרס הנ"ל ומסתבר שרבים ימנעו מלקרותו, כתבתי תקציר הטענות והתשובות למען ירוץ כל הקורא בו.

וע"ז באתי על החתום ביום הנ"ל

הצב"י שלמה מועלם ס"ט

